

grond worden, naast de traditionele granen, ook nieuwe gewassen uitgeprobeerd. „De vruchten willen in de loes wel groeien maar soms ook erg moeilijk”.

De proeven neemt de stichting niet op eigen houtje. Naast landbouwers dienen ook de landbouwvoorlichters en handelaren voorstellen in tot het nemen van proeven. „Er zijn handelaren bij die bij voorbeeld een nieuw afzetgebied zien voor het planten van uien op grote schaal. Het pootgoed wordt het eerst in Wijnandsrade beproefd”. Ook de meststoffen worden op hun doelmatigheid getest.

Druk

„Door de handel en de industrie worden te rooskleurige verhalen opgehangen over het gebruik van kunst-

mest en drijfmest. Uit Noord- en Midden-Limburg wordt vooral de laatste jaren een geweldige druk uitgeoefend op de boeren om kippen- en varkensmest te gebruiken. In Zuid-Limburg is dat erg moeilijk. De stank die deze mest verspreidt is niet bevorderlijk en er moet bijzonder voorzichtig worden omgesprongen van DSH, dat vrij komt uit de waterzuiverinstallatie in Stein, wil men afbreken in de landbouw. Dit slib biedt veel voordelen maar heeft ook een gevarengrens. En die willen wij bepalen door het nemen van proeven”, zegt de heer Lumens.

Limburgs

De enige proefboerderij in Zuid-Limburg had tot 1982 als buur het Kunstmatig In-

semenatiestation. In 1982 verhuisde dit naar Heythuisen. De proefboerderij nam de 3 hectaren grond over.

Volgens de heer Lumens is de proefboerderij in Wijnandsrade uit meerdere oogpunten van belang voor Zuid- en Midden-Limburg. „De mensen kunnen kort bij huis kennis komen halen. Zij kunnen zien hoe de proeven verlopen. De onderzoekresultaten die zij kunnen volgen zijn geloofwaardiger dan de resultaten waarvan zij op afstand horen. Belangrijk is ook dat de voertaal Limburgs is”.

De landbouwers die belangstelling hebben voor gewassen en proeven kunnen doorlopend een kijkje nemen. Een keer per jaar worden open dagen gehouden die gewoonlijk rond de 1.000 bezoekers trekken.

Boerderij, Weekblad voor de landbouw, 4 juli 1984:

„Monumentale boerderij huisvest modern akkerbouwbedrijf” door Anton Logemann.

De proefboerderij voor de akkerbouw in Wijnandsrade viert deze week dubbel feest: het Zuidlimburgse akkerbouwonderzoekcentrum herdenkt dan niet alleen het 25-jarig bestaan, ook de op de Monumentenlijst geplaatste en vorig jaar gerestaureerde bedrijfsgebouwen worden officieel in gebruik genomen.

Een grote onderhoudsbeurt van het imposante bouwwerk rond een binnenplaats was noodzakelijk om verval te voorkomen. „Het dak stond op instorten”, zegt T. H. Schreurs. Hij volgde als specialist Boerderijbouw bij het Limburgse Consulentenschap voor de Rundveehouderij en Akkerbouw de restauratie van de uit de 17e eeuw stammende bedrijfsgebouwen op de voet. „Het was een onhoudbare situatie. De veiligheid voor medewerkers en bezoekers was niet meer te waarborgen”, meent hij.

Voorbeeld voor akkerbouwers

Van deze opknappbeurt maakte de proefboerderij gebruik om de Limburgse akkerbouwers te tonen hoe binnen monumentale muren een modern akkerbouwbedrijf is te huisvesten. Nogal wat Zuidlimburgse boeren kampen met dezelfde problemen omdat de Rijksdienst voor de Monumentenzorg hun hoeve als een beschermd monument aanwees. De plaatsing op de Monumentenzorg is een grote belemmering om verouderde bedrijfsgebouwen aan de eisen des tijds aan te passen.

Niettemin zag het proefbedrijf Wijnandsrade kans om zowel de eisen van Monumentenzorg als

bouwbedrijf binnen de oude gebouwen te combineren. De Rijksdienst ging met de verbouwplannen akkoord als het dak en de buitenwanden in oude staat werden hersteld.

De grootste ingreep bij deze restauratie was de bouw van een

bewaarplaats voor 600 ton aardappelen. „Hiervoor was een verandering van de kapconstructie nodig”, legt Schreurs uit. „Het dak is nu aan zichzelf opgehangen, zodat er geen pilaren in de weg staan. Daardoor ontstond de ruimte om de bewaarplaats te bouwen. We kunnen nu de aardappelen zonder kwaliteitsverliezen tot in juni bewaren.”

Volgens de specialist boerderijbouw is de verbouwing op Wijnandsrade een voorbeeld voor meerdere akkerbouwers. Hij rekt voor dat een nieuw gebouwde bewaarplaats zo'n f 0,40 per kg opgeslagen aardappelen kost.

De bouw van een bewaarplaats binnen een historisch gebouw is duurder, maar de meerkosten zijn voor een groot deel met subsidies terug te krijgen.

Waterbel

Bij de restauratie van Wijnandsrade was ook behoefte aan een grotere werktuigenberging. Voorheen vergde het veel stuurmanskunst om grote machines zonder brokken tussen de steunpalen van het dak te krijgen. De pilaren zijn vervangend door enkele ijzeren balken. Met deze constructie bleef het dak intact én zijn de landbouwwerktuigen efficiënt weg te zetten.

In deze werktuigenberging stuitten de architecten overigens op een uitzonderlijke vondst. „De vloer bewoog alsof je op een luchtkussen liep”, vertelt Schreurs. „Dat had niemand ooit meegemaakt. Waarschijnlijk is het een waterbel die niet ver onder de grond ligt. Om te voorkomen dat zware machines deze bel wegdrukken, hebben we de vloer met een betonwapening vastgelegd. Anders liepen we de kans dat de bel de fundamenteën van het gebouw zou aantasten”, aldus de specialist boerderijbouw.

Nieuw voorlichtingscentrum

Tijdens het noodzakelijke herstel

van de proefboerderij zijn ook voorzieningen getroffen voor een efficiëntere aanpak van de landbouwvoorlichting in dit gebied. Een deel van de totaal benodigde f 1,4 miljoen is besteed aan de bouw van een nieuw voorlichtingscentrum. „Boeren kunnen wij voortaan op ons eigen complex van de laatste ontwikkelingen op de hoogte brengen”, zegt ir. L. J. T. Lumens, directeur-secretaris van de proefboerderij en tevens consultant voor de Rundveehouderij en Akkerbouw in Limburg. Bij voorlichtingsvergaderingen, cursussen en besprekingen in studieclubverband zijn meer voorwerpen direct voorhanden.

Bovendien beschikt Wijnandsrade nu over een instructieruimte waarbij boeren in cursusverband leren hoe zij werktuigen moeten afstellen. „Aan die wens is uiteindelijk voldaan”, stelt de consultant